

О. В. Заїка

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри філософії, публічного управління
та соціальної роботи
Запорізького національного університету

З. О. Товстик

магістрант кафедри філософії, публічного
управління та соціальної роботи
Запорізького національного університету

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПРИЙНЯТТІ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

У статті розглянуто роль громадських організацій у сучасному процесі прийняття публічно-управлінських рішень. В умовах демократичного розвитку суспільства та зростання громадянської активності, вплив громадських об'єднань на формування політики та реалізацію соціальних проектів стає все більш помітним. Проаналізовано різні теоретичні підходи до розуміння співвідношення держави та громадянського суспільства, а також механізми залучення громадських організацій до процесу прийняття рішень. Визначено вплив громадських організацій на прийняття рішень у різних сферах публічного управління, таких як соціальна політика, охорона довкілля, економічний розвиток, освіта та культура.

Громадські організації відіграють все більш важливу роль у сучасному суспільстві, сприяючи підвищенню якості публічного управління та забезпеченню інтересів громадян. Їхня активна участь у процесі прийняття рішень сприяє підвищенню легітимності та ефективності державної політики. Однак, для повноцінної реалізації потенціалу громадських організацій необхідні подальші зусилля з боку держави та самих громадських об'єднань щодо створення сприятливих умов для їхньої діяльності та розвитку партнерських відносин. На основі проведеного аналізу робиться висновок про те, що участь громадських організацій у процесі прийняття публічно-управлінських рішень є необхідною умовою для забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності державного управління.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою роллю громадянського суспільства в сучасному світі та необхідністю пошуку нових форм взаємодії держави та громадян. Результати дослідження можуть бути корисні для розробки державної політики у сфері взаємодії з громадськими організаціями, а також для самих громадських організацій у плануванні та здійсненні своєї діяльності.

Ключові слова: громадські організації, публічне управління, прийняття рішень, громадянське суспільство, взаємодія, держава.

Постановка проблеми. Система державного управління визначається важливістю, масштабістю та різноманітністю прийнятих рішень, що охоплюють всі сфери суспільного життя. У сучасний момент, в умовах повномасштабного вторгнення, особливо критичною є необхідність змін у роботі державного управління, особливо в контексті управлінських рішень.

На рівні державного управління велике значення має процес дослідження прийняття рішень. Цей процес аналізує не лише ефективність конкретного органу чи реалізації державної політики в певній

сфері, але й враховує добробут та безпеку громадян. Стабільність суспільства невіддільна від своєчасності та обґрунтованості ухвалених рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти прийняття управлінських рішень досліджували такі науковці як В. Бакуменко, А. Дегтяр, А. Халецька.

Метою статті є обґрунтування впливу громадських організацій на прийняття публічно-управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання впливу громадських організацій на

формування та прийняття публічно-управлінських рішень залишається однією з ключових тем у сучасному науковому дискурсі. У контексті стрімкого розвитку громадянського суспільства та посилення ролі некерованих структур, розуміння механізмів їхнього впливу на процеси управління стає важливим завданням для наукової спільноти.

Ефективне функціонування державних органів влади нерозривно пов'язане з належною організацією процесу прийняття та реалізації управлінських рішень. Важливо відзначити, що державні управлінські рішення мають складний та багаторівневий характер, відображаючи системні, структурні та функціональні особливості відповідного органу управління. Процес прийняття та реалізації цих рішень визначає сам процес державного управління як систему узгодженої діяльності та функцій державних органів для досягнення державних цілей.

На сьогоднішній день існує значна кількість досліджень, присвячених вивченню впливу громадських організацій на прийняття рішень у сфері публічного управління. Багато з них зосереджені на різних аспектах цього процесу, розглядаючи його з точки зору політичних, соціальних, технічних та економічних аспектів.

У практичному плані багато досліджень зосереджуються на аналізі конкретних прикладів впливу громадських організацій на ухвалення рішень. Вивчення таких сценаріїв дозволяє визначити успішні стратегії взаємодії та чинники, що сприяють впливовості громадських структур.

Фактори, що визначають якість, ефективність та результативність управлінських рішень, включають:

- об'єктивні закономірності суспільного розвитку, пов'язані з прийняттям і реалізацією управлінських рішень.
- чітке визначення мети прийняття управлінського рішення, установлення фактичних результатів, які можна досягти, а також можливість вимірювання та порівняння поставленої мети та досягнутих результатів.
- обсяг і цінність інформації, на якій ґрунтується процес прийняття рішень.
- термін дії управлінського рішення.
- структура управління організацією.
- форми і методи ведення управлінської діяльності.
- методи і прийоми розробки та реалізації управлінських рішень.

– суб'єктивність в оцінці можливості вибору рішення.

– управлінський статус і система управління (психологічний клімат, авторитет керівника, професійно-кваліфікаційний склад).

– система експертної оцінки рівня якості та ефективності управлінських рішень.

Важливо відзначити, що управлінські рішення мають свою специфіку, оскільки рішення та їх наслідки стосуються багатьох людей і можуть мати вплив протягом тривалого періоду часу. Також рішення займає центральне місце в процесі управління, і ефективність управлінських рішень державного сектору визначає забезпечення високої якості життя, надання якісних послуг, сталий розвиток громадянського суспільства та процвітання держави в цілому.

У умовах державної незалежності Україна впроваджує характер демократичних відносин у структуру суспільних взаємодій держави і суспільства. Кінцевою метою є створення стабільної системи верховенства права та громадянського суспільства.

Особливу роль тут відіграють неурядові організації, які, природно, мають взяти на себе роль об'єднавчого посередника в суспільно-політичних процесах та взяти на себе завдання міжінституційного центру демократичного лідерства. Проте виникає низка практичних запитань, проблем і застережень щодо їхньої публічної правоздатності та місця в процесах державотворення, а також впливу на політичні рішення, артикуляції суспільних інтересів та формування демократичного мислення громадян тощо.

Закон України «Про громадські об'єднання» визначає громадське об'єднання як «добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів» [5] та громадську організацію як «громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи» [5]. Це визначення, на наш погляд, визначає основні аспекти громадської організації і надає чіткі рамки для її функціонування та місця в суспільстві.

Враховуючи різноманітні підходи до тлумачення терміну «громадська організація» і визнаючи формальність та універсальність громадських об'єднань, можна висунути оригінальне визначення, яке базується на відмінно-

стях від політичних та незалежних від держави організацій.

Отже, в широкому розумінні громадська організація представляє собою інститут громадянського суспільства, а вужчому контексті – це недержавне, аполітичне, добровільне та незалежне об'єднання громадян, яке служить інструментом забезпечення їхніх громадянських прав та інтересів, при цьому уникаючи політичного впливу держави.

Таке визначення підкреслює роль громадських організацій як ключового компонента громадянського суспільства та їхню спроможність діяти незалежно від державної влади. Громадські об'єднання виступають як механізм забезпечення громадянської активності та захисту прав громадян, враховуючи при цьому інтереси держави в контексті громадського блага та розвитку суспільства.

Громадські організації представляють собою неприбуткові структури, створені громадянами з метою вирішення конкретних суспільних, екологічних, культурних або інших завдань.

Діяльність громадянського суспільства в Україні вплинула на важливі події, пов'язані з розбудовою держави, відображаючи зацікавленість суспільства у відродженні та захисті не лише національних, культурних і професійних цінностей, але й суспільно-політичних і демократичних ідеалів.

Протягом тривалого часу в Україні формується свідомість громадян щодо участі в суспільно-політичних процесах, що вимагає адекватної реакції на державотворчі та соціально-економічні виклики. Громадянське суспільство стає не лише конструкцією, створеною людьми, але й практикою самоврядування, громадянської ініціативи та плюралізму.

У цьому вимірі громадянське суспільство не тільки забезпечує демократичні механізми, але й створює вільне та публічне середовище, в якому громадяни відчувають себе центральними елементами суспільного життя як ініціатори та актори. Таке суспільство втілює соціальні та громадські інтереси, стає учасником процесів соціального управління та взаємодії між суспільством і управлінням.

Громадянське суспільство виступає як конструкт, що надає можливості для автономного розвитку та самореалізації громадян. Важливою є роль громадських організацій у розвитку суспільства і держави, підтверджуючи готовність вирішувати загальнодержавні проблеми

на основі взаємної довіри та відповідальності.

Сучасна співпраця суспільства та держави створює синергетичний ефект, сприяючи розвитку громадянської ініціативи та системи громадських організацій. Це відображається в їхній ролі як підтримуючих структур та повноцінних органів державного управління.

Одночасно розвитку демократичних інституцій сучасного світу, які ставлять за мету реалізацію демократичних цінностей у взаємодії між особами, вимагає узгодження між державою та громадою. Здійснюючи оцінку ефективності взаємодії, соціальний інструмент виступає як показник не тільки взаємодії суспільства з державою, але і як механізм функціонування системи державного управління.

Громадська організація може стати важливим елементом громадянського суспільства, а також інструментом демократичного управління. Вона впливає на спрямування та формування державної політики у різних сферах і слугує чутливим індикатором ефективності її реалізації. Такий підхід лежить в основі демократичного уряду, що базується на взаємній довірі «від усіх – до усіх».

Слід враховувати, що громадські організації володіють історичною пам'яттю та досвідом, які стають цінним ресурсом для суспільства. Цей досвід може бути використаний для вирішення сучасних викликів і формування стратегій розвитку, забезпечуючи таким чином константність і сталість у суспільному розвитку.

Крім того, громадські організації виступають як важливий канал комунікації між громадянами та владою, роблячи більш прозорим та доступним процес прийняття рішень. Це важливо для забезпечення широкої участі громадян у формуванні політики та впливі на суспільні рішення.

Отже, громадські організації відіграють не тільки роль посередників між громадянами і владою, але й є ключовим чинником формування взаємодії між різними суб'єктами суспільства для сприяння його гармонійному розвитку.

Враховуючи постійне зростання ролі громадянського суспільства у сучасному демократичному світі, громадські організації можуть виконувати різноманітні функції: інституційну, інтеграційну, захисну, освітню, комунікативну, контрольну, регулюючу та управлінську.

Інституційна функція громадських організацій є важливою в контексті сучасних відносин між суспільством і адміністрацією, а також у процесах державотворення. Розглядання гро-

мадських організацій як інститутів та інструментів, що реалізують політики та встановлюють керівні принципи, є ключовим в аналізі їх ролі в суспільстві.

У зв'язку з реальною дискусією щодо структурного статусу громадських організацій в суспільній системі, вони активно реалізують інституційну систему як самоорганізовану та частково автономну. Ця система служить певною платформою для вирішення різних завдань у сфері громадянського суспільства, а також визначає їхню роль у формуванні держави.

Отже, в контексті сучасної політичної обстановки та розвитку громадянського суспільства, функції громадських організацій визнаються як ключовий чинник для забезпечення гармонійного розвитку суспільства.

Громадські організації, через свою інтеграційну функцію, впливають на органи державної влади, сприяючи взаєморозумінню та відповідальності всіх сторін у відносинах з державним управлінням. Ця функція слугує механізмом зміцнення групових демократичних цінностей, активізуючи сутність соціального інституту. Додатково, важливо підкреслити державотворчу місію громадських організацій у якості демократичного елемента громадянського суспільства.

Громадські організації, взаємодіючи з умовними суб'єктами публічно-управлінських відносин, формують систему постійних зв'язків. Ця мережа охоплює взаємодії на вертикальному та горизонтальному рівнях, об'єднуючи учасників як всередині, так і між різними організаціями. Громадські організації, створюючи цю мережу, несуть національний рівень та реалізують державотворчі функції, об'єднуючи різні інституції, включаючи етнонаціональні спільноти.

Захисна функція громадських організацій призначена для захисту інтересів громадян. Зазначена захисна функція виникає внаслідок природної потреби членів громадських організацій у виявленні власної ініціативи, особливо в законодавчих сферах. Громадські організації використовують свій потенціал для проведення акцій громадянської непокори, мітингів, демонстрацій, страйків, пікетів та інших форм соціального протесту. Роль інститутів громадянського суспільства є ключовим фактором ефективності в розподілі повноважень державного управління та прийнятті рішень у сучасних демократичних державах.

Українські громадські організації визнають політику як сферу своєї управлінської діяльності. У рамках своєї наглядової ролі, органи влади не лише контролюють виконання рішень та угод із державними органами, й виступають прибічниками забезпечення верховенства права та соціальної справедливості.

Для досягнення цієї мети громадські об'єднання використовують різноманітні стратегії, такі як підтримка або відхилення соціальних рішень, запровадження альтернативних програм розвитку, встановлення громадського контролю як необхідного елемента демократизації тощо, зробивши управління та політику більш публічними.

Комунікаційна функція (включаючи пропаганду, інформування, розширення зв'язків та підтримку конкретних ініціатив), виховна функція (формування морально-політичних та адміністративно-правових рамок суспільства), а також функції культурної та національної свідомості громадян мають великий потенціал для впливу.

Наведені визначення повністю відповідають демократичному характеру державного управління, соціальному плюралізму та забезпечують основні конституційні права і свободи громадян.

Громадські організації виконують роль суттєвого посередника між громадянами та існуючою владою, а через свою різноманітну діяльність націлені на виконання різнопланових соціальних завдань. Громадські організації також несуть важливі державотворчі функції, спрямовані на реалізацію соціальних потреб суспільства. Основною метою їх існування є втілення соціальних вимог суспільства через ефективне сприяння виконанню державної політики.

Зміст цих функцій відображає важливий аспект громадських організацій як необхідного демократичного компонента державного управління. Через свою участь у реалізації державної політики громадські організації виступають інструментом для чіткого позиціонування в системі розвитку публічно-управлінських відносин. Важливою є також їхня роль у визначенні громадської позиції та сприянні розбудові публічно-управлінської системи.

Висновок. Сучасний світ вимагає від урядових структур та публічної служби постійних змін та адаптації для відповіді на виклики суспільства. У цьому контексті, громадські організації виступають ключовим чинником в системі реформ та прийняття публічно-управлінських рішень.

Громадські організації виступають не лише елементом, що контролює владні структури, але й активним учасником процесу реформування публічної служби. Вони здатні забезпечити додатковий ресурс експертного потенціалу та взяти участь у створенні ефективних механізмів управління.

Громадські організації можуть виступати посередниками між владою та громадськістю, сприяючи взаєморозумінню та створенню політик, що відповідають реальним потребам громадян. Їхня роль полягає не лише в критиці, але і в конструктивній співпраці, спрямованій на досягнення загальних цілей суспільства.

Громадські організації стають важливим чинником у формуванні публічно-управлінських рішень. Вони не лише реагують на вже прийняті рішення, а й активно беруть участь у їхньому формуванні. Це забезпечує більш широкий спектр поглядів та думок у процесі ухвалення стратегічних рішень. Здатність громадських організацій вносити свої пропозиції та підтримувати владні структури у прийнятті рішень стає важливим фактором для створення більш прозорих та відповідальних механізмів управління.

Громадські організації займають важливе місце у системі реформи публічної служби та прийнятті публічно-управлінських рішень. Їхня участь сприяє більш ефективному

та демократичному управлінню, забезпечуючи представленість громадянського суспільства та сприяючи формуванню більш справедливого та відповідального управління.

Список використаної літератури:

1. Білинська М. М., Ковбасюк Ю. В. Прийняття управлінських рішень: організаційно-психологічний аспект: навч. посіб. К.: НАДУ, 2011. 232 с.
2. Брюшкова Н. О., Ніколюк О. В., Удовиця О. Ф. Особливості прийняття управлінських рішень в публічному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 3. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1605>.
3. Гостева О. М. Роль громадських організацій в процесі розбудови громадянського суспільства в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1135>.
4. Громадські організації у дискурсі демократизації суспільства : монографія / Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова ; за наук. ред. В.П. Бега ; редкол. : В.П. Бех (голова), Г.О. Нестеренко (заст. голови) та ін. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. 680 с.
5. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI : станом на 27 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.

Zaika O. V., Tovstyk Z. O. The Role of Public Organizations in Public Administration Decision-Making

The article examines the role of public organizations in the modern process of making public-administrative decisions. In the context of the democratic development of society and the growth of civic activity, the influence of public associations on policy formation and the implementation of social projects is becoming increasingly noticeable. Various theoretical approaches to understanding the relationship between the state and civil society are analyzed, as well as the mechanisms for involving public organizations in the decision-making process. The influence of public organizations on decision-making in various areas of public administration, such as social policy, environmental protection, economic development, education, and culture, is defined.

Public organizations play an increasingly important role in modern society, contributing to the improvement of the quality of public administration and ensuring the interests of citizens. Their active participation in the decision-making process contributes to the legitimacy and effectiveness of state policy. However, for the full realization of the potential of public organizations, further efforts are needed from both the state and the public associations themselves to create favorable conditions for their activities and the development of partnership relations. Based on the conducted analysis, it is concluded that the participation of public organizations in the process of making public-administrative decisions is a necessary condition for ensuring transparency, accountability, and effectiveness of state administration.

The relevance of the study is determined by the growing role of civil society in the modern world and the need to find new forms of interaction between the state and citizens. The results of the study may be useful for the development of state policy in the field of interaction with public organizations, as well as for the public organizations themselves in planning and carrying out their activities.

Key words: public organizations, public administration, decision-making, civil society, interaction, state.